

Ölümünün 30. Yılında Abdullah Baştürk'ü Anıyoruz

“SİZ BENİM ANCAK CEKETİMİ ASARSINIZ !”

Faruk Pekin

DİSK'in ikinci Genel Başkanı Abdullah Baştürk'ü 21 Aralık 1991 günü yitirmiştik. 30. Ölüm yıldönümünde onu sevgiyle, saygıyla, özlemle anıyoruz.

Genel-İş Sendikası Genel Başkanı, Uluslararası Kamu Çalışanları Federasyonu PSI Yönetim Kurulu üyesi, Avrupa Sendikalar Konfederasyonu (ASK/ETUC) Yönetim Kurulu üyesi, iki dönem CHP, bir dönem SHP milletvekili, Halkın Emek Partisi (HEP) kurucusu Abdullah Baştürk'ün eksikliğini 30 yıldır acı bir biçimde yaşıyoruz.

Abdullah Baştürk 29 Mayıs 1929'da Yalova'nın Güney köyünde doğdu. Yüzyılın başında Dağıstan'dan göç etmiş yedi çocuklu bir ailenin beşinci çocuğuydu. İlkokulu Güney köyünde bitirdi. İstanbul'da başladığı ortaokulu maddi güçlükler nedeniyle yarıda bıraktı, işçiliğe başladı. Askerlik görevini tamamladıktan sonra lokantalarda çalıştı, lastik ve metal işçiliği yaptı, ardından çivi fabrikasında çalışmaya başladı. Sonrasında birkaç yıl devam edecek olan serbest sihi tesisatçılık dönemi başladı.

1955'te İstanbul Belediyesi Fen İşleri'ne tesisatçı olarak giren Baştürk, 1961'de İstanbul Belediye Fen İşleri Sendikasına üye oldu ve ilk Genel Kurul'da Genel Sekreterliğe seçildi. Göreve başladıktan sonra belediye işçilerini sendikada örgütlemek için çalışmalar yürüttü. Sendikanın adı daha sonra İstanbul Belediye İşçileri Sendikası olarak değiştirildi. 1961 yılında işçileri kışkırttığı iddiasıyla gözaltına alınarak 42 gün Balmumcu Kışlası'nda tutuklu kaldı, açılan davada beraat etti.

İstanbul Belediye İşçileri Sendikası daha sonra, 16 ilde şubeler açarak ulusal düzeyde örgütlenen bir sendika oldu. Baştürk'ün Genel Sekreter olduğu sendika 1962'de milli tipe dönüştürüldü ve adı Türkiye Genel Hizmetler Sendikası (Genel-İş) olarak değiştirildi. Ardından birçok belediyede örgütlenmiş bağımsız sendikalar Genel-İş'e katıldı.

Genel-İş'in kurucuları arasında yer alan Baştürk, Kasım 1962'de yapılan Genel Kurul'da Genel-İş'in Genel Başkanlığına, ardından 1964'te Türk-İş Yönetim Kurulu üyeliğine seçildi. Ancak Baştürk, Türk-İş yönetimini işçi haklarına karşı yapılan saldırılar karşısında sessiz kaldığı için eleş-

tirmeye başladı ve Türk-İş'in benimsediği "partiler üstü politikaya" karşı çıktı.

Türk-İş'te bugünlere kadar yansıyan muhalefetin en önemli unsurlarındandı. Bu muhalefetin ilkelerini belirleyen Dörtler Raporu, Onikiler Raporu, aynı zamanda Türkiye'deki sendikal mücadele sürecinin önemli noktalarını sergiliyordu.

1963 yılında Bursa belediye işçilerine, 1963'te 274 ve 275 sayılı yasaların çıkmasından sonraki ilk yasal grevi yaptırdı. 1966'da toplam 34 günlük Çorum Belediyesi Temizlik İşçileri Yürüyüşü'nü (Yalınayak İşçilerin Yürüyüşü) gerçekleştirdi. Bu yürüyüş önce Çorum'dan Ankara'ya, ardından İstanbul'a yapılan 730 km'lik bir uyarı yürüyüşüydü. 1967'de o zamanların en uzun grevi olan Manisa Belediyesi İşçileri Grevi sırasında 306 işçiden 90'ının 44 günlük, 930 km'lik Anayasa Yürüyüşü yine Abdullah Baştürk'ün eseri idi.

Baştürk, pratik çözümler üretebilen, alışılmış hak arama yöntemlerini geliştirebilen, katılımcılığa inanan, eylemci bir sendikacıydı. Genel-İş Sendikası bir yerde onun ürünüydü. Yaklaşık çeyrek asırda, binlerden başlayan bir sendikal yapıyı yüzbinlerin üstüne taşıdı. O dönemin belediye başkanlarına sendika gerçeğini öğretti. Belediye işçileri, kapı ve kalorifer işçileri işyerlerinde onunla kimlik kazandı, saygınlık gördü, farklı olanı yaşadı.

Türk-İş'teki uzun muhalefet yıllarından sonuç alamayınca, mücadelesini DİSK ile bütünleştirdi. Aralık 1980'de DİSK'in 6. Genel Kurulu'nda DİSK Genel Başkanlığına seçildi. 16 Mart 1978'de İstanbul Üniversitesi'nden çıkmakta olan öğrencileri tarayan faşistler 7 öğrenciyi öldürünce 20 MART FAŞİZME İHTAR EYLEMİ'ni başlatan oydu. Bu, bölgesel değil Türkiye çapındaki 2 saatlik ilk GENEL GREV 'di. DİSK Yürütme kurulu kararıyla gerçekleştirilen eylem hakkında dava açılınca "sonuçlarına katlanırsınız" demişti.

2 Ocak 1980'de Genel Kurmay Başkanı Kenan Evren'in "Türk Silahlı Kuvvetlerinin Görüşü" başlığı ile ilgili yerlere gönderdiği ve açıkça "darbe yapacağım" dediği mektup basına düşünce o mektuba Türkiye'de tek cevap veren kurum olan DİSK'in başındaydı. Aynı şekilde 24 Ocak 1980 İstikrar Programı'yla "gelmekte olanı" görüp uyarın ve mücadele bayrağı açın DİSK'in başkanıydı.

1 Mayıs 1977 katliamının getirdiği yılgınlık, 1 Mayıs 1978’de onunla aşıldı. Tutukluluğu ilk kez 1961’de yaşamıştı. Ardından 1 Mayıs 1979 ve 1 Mayıs 1980 tutuklulukları geldi.

12 Eylül faşist askeri darbesinin ilk hedefi DİSK ve Abdullah Baştürk oldu. İşkence yaptılar. Horlamak istediler. O, inatçı ve bilge duruşuyla dimdik ayakta durdu. Davutpaşa ve Metris hapishanelerini gördü. Drettiği için, “evet, işkence yaptınız” dediği için, mahkemede askeri hakimi reddettiği için, Sultanahmet ve Metris cezaevlerinin hücrelerini de yaşadı.

Daha darbeden birkaç ay sonra, yılgınlığın kol gezdiği bir ortamda, Sıkıyönetim yargılamasından önce, Bakırköy’de görülen “DİSK’i Kapatma Davası” sırasında tok bir sesle darbenin hukuk dışılığını tüm dünyaya ilan ediyor, “zaman DİSK’i ve bizleri haklı çıkaracaktır” diyordu.

İdamla yargılandığı Sıkıyönetim Askeri Mahkemesindeki Sorgusu dünyanın gelmiş geçmiş en uzun sorgularından biri olarak 109 günde 21 celsede tamamlandı. Savunmasını okuması 7 celse sürdü.

DİSK Davası sırasındaki kararlı tavrıyla halkımızın ve dünya halklarının saygısını kazandı. DİSK Davası’nda yaptığı savunma kitaplaştırılıp Yargı Önünde Savunma adıyla basıldı (Cumhuriyet, Çağdaş yayınları). PSI tarafından İngilizceye çevrilerek tüm dünyaya dağıtıldı.

Abdullah Baştürk 12 Eylül öncesinde Türkiye’de ve uluslararası sendikal harekette bilinen bir kişilikti. Ama onu asıl “büyük” kılan, 12 Eylül hücrelerindeki, hapishanelerindeki, mahkemelerindeki tavrı oldu.

Mahkemede yalnızca kendi dönemine değil, alınmasından sorumlu olmadığı kararlara da, kaleme alınmalarından haberli olmadığı yayınlara da sahip çıktı. Askeri Savcılık İddianamesi’nde çok sert suçlanan “DİSK’in TKP’li dönemi” dahil, yurt dışına kaçan sendikacılara hiçbir gönderme yapmadan DİSK’in tüm geçmişinden sorumluymuş gibi DİSK’i sahiplenerek, DİSK’e ait ne varsa tek tek savundu.

Önceleri uluslararası düzeyde belli bir tanınmışlığı vardı. Ancak 12 Eylül sonrasında DİSK Davasındaki savunması, tutarlı ve kararlı tavrıyla Batı’da devleşti. Bazı yabancı sendikacılar 1985 yılında onu Nobel Barış Ödülüne aday göstermek istediler. 1987 yılında İsveç Sendikal Hareketi’nin verdiği “Özgürlük Ödülü” ile Mandela’dan sonra ödüllendirilen ikinci kişi oldu.

Zamanın askeri savcısı Süleyman Takkeci bir gün onu yurtdışından sendikacıların ailelerine gönderilen paraları sorgulamak için Selimiye'ye çağırmişti. Baştürk'ün "uluslararası dayanışma, paralar PTT kanalıyla geliyor, istersen durdurabilirsin" demesine çok kızıp hiddetlenerek "asılacaksınız Abdullah Bey" deyince, Bdaha ilk günlerde "idam edileceksiniz" deyince o da kendisine "siz benim ancak ceketimi asarsınız" demişti.

İşçi sınıfının kurtuluşunun siyasi mücadeleyle olacağına, bu mücadelenin de bağımsız bir sınıf partisiyle ve işçi sınıfı ideolojisiyle yapılacağına inanıyordu. Vizyonu, gelecek sezgisi, siyasi feraseti olağanüstüydü.

"Beşer nisyan ile maluldür" derler. Zaman geçince unutulur. DİSKlilerle birlikte hapis yatan ve hapishanede DİSK Davası Savunması'na katkıda bulunan bir kişi olarak rahatlıkla söyleyebilirim ki, o olmasaydı, DİSK Davası bu düzeyiyle sona ermezdi. DİSK Davası'nın kaderini belirleyen ilk 21 celse kahramanca savaştı. Tüm DİSK'e sahip çıkarak, hiçbir şeyi inkar etmeden, dobra dobra konuşarak, zaman zaman ince alaylara girişerek.

Birlikteki son altı ayımız DİSK'in yeniden inşasını, tıkanan sendikacılığı aşma yöntemlerini tartışmakla geçmişti. Ayazağa'ya taşınma, şeffaf sendikacılık, çağdaş yardımlaşma sandıkları, araştırma enstitüleri, işçi okulları, hatta işçi üniversitesi, DİSK Vakfı, DİSK Radyosu, genç işçilerin ve de özellikle emeklilerin sorunlarını aşma, yeni toplu sözleşme görüşme yöntemleri geliştirme...Beyin kanaması geçirmesinden birkaç gün önce arkadaşlarımızla birlikteki son yemeğimizde bu konular gündemimizdi.

İşçilikten gelme bir işçi lideriydi. Sendikacı ve siyasetçi kişiliğinin ötesinde öncelikle güzel bir insandı. Sendikacılık dünyasında bir bilge kişiydi. Özellikle 12 Eylül sonrasında yaşadığı ihanetleri bu bilge kişiliğiyle aştı. Onda karamsarlığa yer yoktu. Her zaman pozitif enerjiyle doluydu. Çevresinde gördüğü karamsarlıklara söylediği söz "güzel bak, güzel" olurdu. Onca yoğun işler arasında her zaman ailesiyle, dostlarıyla paylaşacak, dostlarının sorunlarını çözmeye ayıracak bir zaman bulurdu.

1991 sonrasında, genel olarak her alandaki küreselleşme, neo-liberalizm yaklaşımları, kamunun tasfiyesi, özelleştirmeler, sosyal devletin daraltılması... gibi olumsuzlukları yaşayan dünya koşullarında ve ihracata dönük birikim modelinin zorunlu kıldığı sendikasılaştırma, düşük ücret, yedek işçiler ordusunu ve kayıt dışı istihdamı genişletme, işçilerde sınıf bilincinin doğmasını engelleyecek yoğun ideolojik saldırı uygulamalarını

içeren Türkiye koşullarında sendikal hareket ne yazık ki gerekli “yeniden yapılanma”yı gerçekleştirmedi.

Abdullah Baştürk’ün vizyonu, kararlı, direnişçi, mücadeleci tavrı hâlâ işçilere, sendika yöneticilerine yol gösterebilir.